

Forfatter: Worm, Jacob

Titel: . - [1968]

Citation: Worm, Jacob: ". - [1968]", i Worm, Jacob: . - [1968], udg. af ERIK SØNDERHOLM , [1968]-1994, s. 253. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-worm01val-shoot-idm140677732338352.pdf>
(tilgået 09. april 2024)

Anvendt udgave: . - [1968]

TILFØJELSER

1.

Vort fædrene eller svenske rige udmærker sig blandt de øvrige riger på den kristne jord ligesom månen blandt de mindre luer på grund af fire støtter for den kongelige trone: 1) uskyldig fromhed; 2) uovervindelig tapperhed; 3) grundfæstet klogskab i freds- og krigstid; 4) uorfærdet retskaffenhed mod de undergivne og trofasthed, uskyldighed, redelighed, tapperhed og klogskab hos de kongelige ministre, borgerlige og militære, men især usminket fromhed over for Gud.

2.

Riget forvaltes bedst, hvor fyrsten er en god teolog, i det mindste en 254 *Theologus Practicus*, saltèm *Catecheticus*, *insignis politicus et juridicus practicus*, nec non *castus et laudabilis OEconomus seu paterfamilias Practicus*.

3.

Patriotas atqve ingenuos, patriæ cives nobiles, ignobiles, sicubi digni et capaces fuerint, exteris et adventitiis semper præferet Princeps, exoticis Agyrtis, nè quidem locum in patriæ, nè dum regni honores, privilegia, munia, opes, arces, dignitates, aut amore Regium attribuet.

4.

Tempore pacis masculam rusticorum prolem arma gestare, seqvi signa ordines servare, discurrere in cornu, prudens docebit Princeps; eâ autem specie vitare ac prohibere plebem sclopeta habere atqve usurpare (qvod nos Sveci non solemus) nè lepores ac feras deliciis ac gulæ magnatum inservituras devorent simul ac devastent, est corda futurorum militum in leporina transformare; qvò enim plures inter venandum in regno tuo obvios habueris lepores, eò in aciem educes plures milites leporinos seu timidos atqve ignavos. / Jn pace itaqve ad bellum nos parabimus, nè imparati adorinent ex improviso hostem excipiamus, et nè exoticis semper usuri simus militibus, qvibus vix fidere licet. Qvocirca nos Sveci nationales nostros armis semper assvetos rusticorum filios exteris semper præferimus, vicinorum cladeedocti.

5.

Qvi arma sumit, non gloriabitur de fortunæ fave[n]tis aura, priusquam eadem feliciter deposuerit, fortuna enim belli, q[ui]am reverenter habeas svademu[s], mutatur in horas.

255

praktisk kateket, en udmærket politiker og praktisk jurist samt en uegennytig og rosværdig økonom eller praktisk familiefader.

3.

Fyrsten skal altid foretrække landsmænd og fædrelandets skarpsindige borgere, adelige, uadelige, hvor de end har vist sig værdige og duelige, for de udenlandske og fremmede. Han skal ikke engang tildele de fremmede bedragere et sted i fædrelandet, ej heller rigets æresbevisninger, privilegier, embeder, forråd, borge, værdigheder eller den kongelige kærlighed.

4.

I fredstid vil den kluge fyrste lære bøndernes mandkøn at bruge våben, at følge hærtægn, at holde rækkerne, at fordele sig til fløjene. Men at have den ide at undgå og forbyde, at almuen har og erhverver sig bøsser (hvor vi svenske ikke plejer at gøre), for at de ikke skal fortære og i lige måde ødelægge harer og vilde dyr, som skal tjene stormændenes fornøjelser og frådseri, er at omforme de fremtidige soldaters hjerter til harehjerter. Thi jo flere harer man har mødt under jagten i dit rige, des flere haresoldater skal man føre frem til slag, frygtsomme eller uvidende. Derfor skal vi berede os til krig i fredstid, for at vi ikke uforberedte skal modtage fjenden, der uventet dukker op, og for at vi ikke altid skal bruge fremmede soldater, som man næppe kan stole på. Derfor foretrækker vi svenske altid vore hjemlige landbosønner, der altid er våbenvante, for de udenlandske, belærte af naboernes nederlag.

5.

Den, der griber til våben, skal ikke prale af den gunstige lykkes glans, førend han lykkeligt har nedlagt samme; thi krigslykken, som vi råder til man behandler med ærbødighed, forandres på timer.

256

6.

Temporis in bello inutiliter protracti et triti, prodigionum impunitarum, disciplinæ militaris non [excultæ], sed nimiâ indulgentiâ prostratæ, stipendorum gregario militi furtô officiariorum nefariè surreptorum, vagarum libidinum, et imprudentiæ bellicæ fructus et effectus est pax coacta, turpis, noxia, infamis, et æternum exitialis.

7.

Insignia et privilegia antiquæ ac verà nobilitatis non qvibuslibet, multò minus iis, qvi caput circumferunt tribus [anticyris] insanabile, impetu cæcō, nec qvavis de causa sunt deferenda, status enim nobilium, Ecclesiasticorum, studiosorum, mercatorum non sunt confundendi, sed intra suos limites coarctandi.

8.

Jn aulis ac Regnis Principum, pro uno veritatis intrepido precone ac buccinatore, mille exsistunt adulatores, et assentationum doliqve mali professores: scilicet veritas odium parit.

9.

Jtà in officio sibi demandato se geret [regnantium] qvisqvis, ut nè subjectorum omniumqve bonorum diris, sugillationibus, atqve exsecrationibus obnoxius malè audiat.

10.

Princeps seu unctus Domini sæpissime est optimus atqve inculpabilis, sed ab adulatoribus hominum genere pestilentissimò, atqve à suis vice-reginis honestati ac Deo infensissimis, in pejus mutatus Deo inimicus ac regno noxious per corruptionem damnosam evadit.

257

6.

Frugten og virkningen af unyttig spildt og forlænget tid under krigen, af ustraffede forræderier, af krigstugt, der ikke er holdt i ære, men tilintetgjort under al for megen eftergivenhed, af sold, der skændigt er stjålet fra den menige soldat ved officerernes tyverier, af løse forbindelser og uklogskab i krig er en tvungen, skændig, skadelig, vanærende og til evig tid ødelæggende fred.

7.

Den gamle og sande adels udmarkelser og privilegier skal ikke tildeles alle og enhver, langt mindre dem, som går rundt med et hoved, der er ulægeligt med nyserod i tredobbelts portion, hverken i et blindt angreb eller af en hvilken som helst grund. Thi de adeliges, gejstliges, studerendes, købmændenes stænder bør ikke sammenblandes, men sammentrænges inden for deres grænser.

8.

På fyrsternes slotte og i deres riger findes der 1000 smigrere og lærere i smigreri og bedrageri i stedet for én uforfærdet sandhedens herold og hornblæser; sandheden avler nemlig had.

9.

Enhver af de styrende skal opføre sig således på den post, der er pålagt ham, at han ikke skal være utsat og høre ilde for undersåtternes og alle godes besværgelser, forhånelser og forbandelser.

10.

Fyrsten eller Herrens salvede er som oftest den bedste og uskyldig, men bliver forandret til det værre af smigrere, en højst fordærvelig slags mennesker, og af sine vicedronninger, som er særdeles fjendtligt stemt mod hæderlighed og Gud, og bliver skadelig for sit rige gennem en farlig korruption.